

Τριμηνιαίος Δείκτης Οικονομικού Κλίματος

Η έρευνα για την κατάρτιση του δείκτη πραγματοποιείται από την Εταιρεία Ανώτατων Στελεχών Επιχειρήσεων (**ΕΑΣΕ**), φορέα που εκφράζει και εκπροσωπεί το ανώτατο επαγγελματικό μάνατζμεντ στην Ελλάδα, με μέλη ανώτατα στελέχη των σημαντικότερων εταιρειών της χώρας, σε συνεργασία με την **ICAP Group**, τον μεγαλύτερο όμιλο παροχής υπηρεσιών προς επιχειρήσεις. Η έρευνα διεξάγεται κάθε τρίμηνο στα κορυφαία διευθυντικά στελέχη των μεγαλύτερων ελληνικών επιχειρήσεων με σκοπό την καταγραφή των εκτιμήσεων τους για την τρέχουσα οικονομική κατάσταση και τις προβλέψεις τους για το εγγύς μέλλον.

Μεθοδολογία

Η έρευνα διεξάγεται στους CEO (Διευθύνοντες Συμβούλους, Προέδρους, Γενικούς Διευθυντές) των 2.650 μεγαλύτερων ελληνικών επιχειρήσεων. Στον πληθυσμό αυτό προστίθενται τα μέλη της ΕΑΣΕ, έτσι ο πληθυσμός ανέρχεται σε 3.020. Το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει 11 ερωτήσεις, η συμπλήρωση και καταχώρηση του οποίου γίνεται ηλεκτρονικά μέσω ειδικού λογισμικού και ιστοσελίδας (www.icarb2b.gr). Οι 10 βασικές ερωτήσεις αφορούν την τρέχουσα κατάσταση της οικονομίας και τις μελλοντικές προσδοκίες, ενώ στους CEO απευθύνεται 1-2 επιπλέον ερωτήσεις που αφορούν σημαντικά θέματα γενικότερου οικονομικού ενδιαφέροντος κατά την περίοδο διεξαγωγής της έρευνας. Από το σύνολο των απαντήσεων στις 10 βασικές ερωτήσεις κατασκευάζεται ο γενικός δείκτης (ΕΑΣΕ/ICAP-CEO General Index). Από τις απαντήσεις που αφορούν μόνο στην τρέχουσα οικονομική κατάσταση κατασκευάζεται ο δείκτης τρέχουσας οικονομικής κατάστασης (ΕΑΣΕ/ICAP-CEO Current status Index), ενώ από τις απαντήσεις που σχετίζονται με τις μελλοντικές εκτιμήσεις κατασκευάζεται ο δείκτης προσδοκιών (ΕΑΣΕ/ICAP-CEO Expectation Index). Η μετατροπή των απαντήσεων σε δείκτη και στη συνέχεια σε χρονολογική σειρά πραγματοποιήθηκε με την χρήση της μεθόδου net-balances (διαφορές θετικών-αρνητικών απαντήσεων)¹. Όλοι οι δείκτες είναι τριμηνιαίοι με βάση το 4^ο τρίμηνο του 2008 που πραγματοποιήθηκε η πρώτη έρευνα. Η παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας περιλαμβάνει επιπλέον την ποσοστιαία κατανομή των απαντήσεων ανά ερώτηση, ενώ γίνεται ανάλυση των απαντήσεων ανάλογα με το μέγεθος των επιχειρήσεων οι οποίες διακρίθηκαν σε τρία στρώματα με κριτήριο την απασχόληση (Μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις με απασχόληση που δεν υπερβαίνει τα 100 άτομα, μεγάλες επιχειρήσεις με 101-300 εργαζόμενους και πολύ μεγάλες επιχειρήσεις με 301 απασχολούμενους και άνω) και ανάλογα με τον τομέα δραστηριοποίησης όπου οι επιχειρήσεις διακρίθηκαν σε τρία στρώματα (αγροτικά προϊόντα-βιομηχανία-ενέργεια-κατασκευές, εμπόριο, υπηρεσίες). Το δείγμα ενημερώνεται σε κάθε έρευνα κατά ένα μικρό ποσοστό, ώστε να παρακολουθεί τις εξελίξεις των οικονομικών μεγεθών των επιχειρήσεων καθώς και τις μετακινήσεις των ανώτατων στελεχών.

¹ OECD, *Business Tendency Surveys-A handbook*, 2003

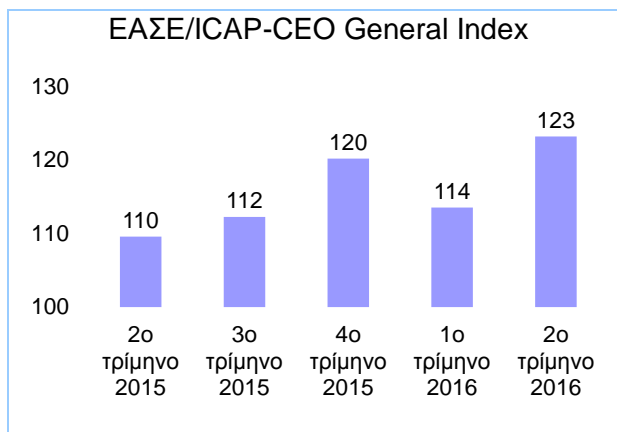
Οι τρέχουσες διεθνείς οικονομικές εξελίξεις και η κατάσταση στην Ελλάδα

Σύμφωνα με τις πρόσφατες εκτιμήσεις της Eurostat κατά το 1^ο τρίμηνο του 2016 το ΑΕΠ των 19 χωρών της ευρωζώνης αυξήθηκε κατά 0,6% και των 28 χωρών μελών της Ε.Ε κατά 0,5% έναντι του προηγούμενου τριμήνου². Σε σύγκριση με το 1^ο τρίμηνο του 2015 ο ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ σημείωσε αύξηση +1,7% στην ευρωζώνη και κατά +1,8% στην ΕΕ(28). Στις ΗΠΑ ο ρυθμός ανάπτυξης το πρώτο τρίμηνο του 2016 (έναντι του 1^{ου} τριμήνου 2015) διαμορφώθηκε σε +2,0%. Η υψηλότερη ανάπτυξη έναντι του αντίστοιχου τριμήνου του προηγούμενου έτους καταγράφηκε στις Σουηδία και Ρουμανία (4,2%) και ακολούθησαν Σλοβακία (3,7%), Ισπανία (3,4%), Τσεχία (3,0%), Βουλγαρία (2,9%), Κύπρος (2,7%), Πολωνία (2,6%), Λιθουανία (2,5%), Σλοβενία και Κροατία (2,3%), Μ. Βρετανία (2,0%), Εσθονία (1,8%), Γερμανία (1,6%), Βέλγιο, Φινλανδία και Λετονία (1,5%). Ο ρυθμός ανάπτυξης στην Ελλάδα διαμορφώθηκε σε (-1,4%).

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Eurostat στις χώρες της ευρωζώνης για το 2016 προβλέπεται ανάπτυξη (+1,6%). Για την Ελλάδα οι προβλέψεις για το έτος 2016 διαμορφώνονται σε (-0,3%)³. Ο δείκτης επιχειρηματικού κλίματος (BCI)⁴ για την ευρωζώνη σημείωσε άνοδο από (+0,12) τον Μάρτιο του 2016 σε (+0,22) τον Ιούνιο του 2016.

Ο δείκτης οικονομικού κλίματος τον Ιούνιο του 2016.

Ο γενικός δείκτης οικονομικού κλίματος (ΕΑΣΕ/ICAP-CEO General Index) το δεύτερο τρίμηνο του 2016 σημείωσε άνοδο και διαμορφώθηκε στις 123 μονάδες. Η επαναφορά του δείκτη στην ανοδική τάση που είχε διαμορφωθεί, οφείλεται σε σημαντικό βαθμό στο θετικό κλίμα από την ολοκλήρωση της πρώτης αξιολόγησης του προγράμματος που συμφωνήθηκε με τους δανειστές παρά την αβεβαιότητα που προκλήθηκε από την έκβαση του δημοψηφίσματος στην Μ.Βρετανία. Παράλληλα οι CEOs εκφράζουν τον προβληματισμό τους για ζητήματα όπως η διαχείριση των “κόκκινων” δανείων και οι εξελίξεις στην εγχώρια αγορά εργασίας ειδικότερα των εξειδικευμένων στελεχών που έχουν καθοριστική επίδραση στην οικονομία.

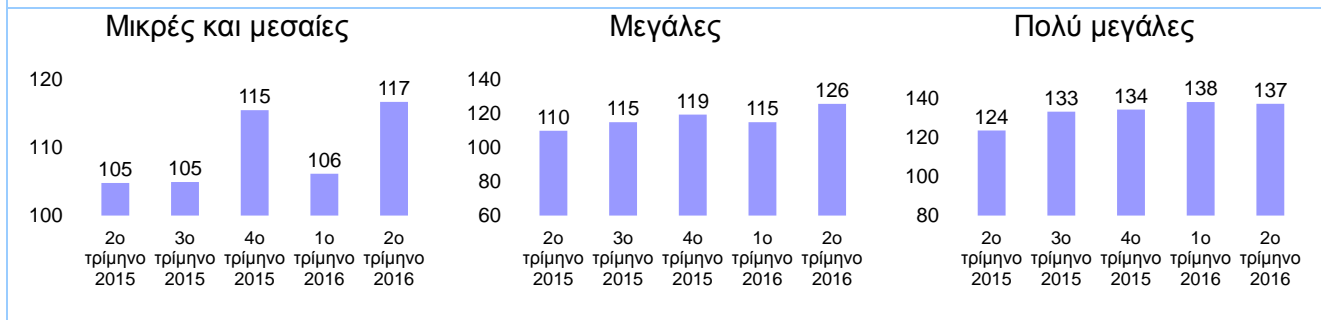
² Eurostat, newsrelease euroindicators, 7 June 2016.

³ European Commission, European Economic Forecast, May 2016.

⁴ European Commission, Business Climate Indicator for the Euro Area, June 2016.

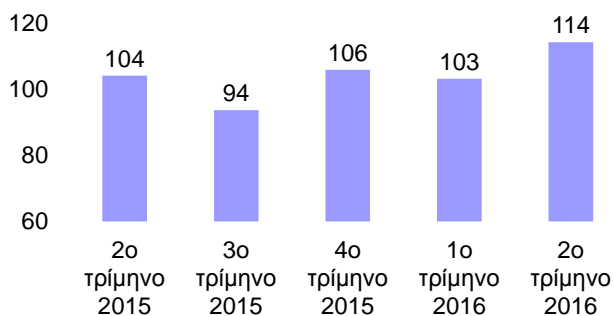
Η ανάλυση των αποτελεσμάτων ανά τάξη μεγέθους δείχνει ανοδική πορεία του δείκτη στις μικρές μεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις, ενώ στις πολύ μεγάλες επιχειρήσεις ο δείκτης παρέμεινε σχεδόν στάσιμος.

ΕΑΣΕ/ICAP-CEO Confidence Index ανά μέγεθος επιχείρησης με κριτήριο την απασχόληση

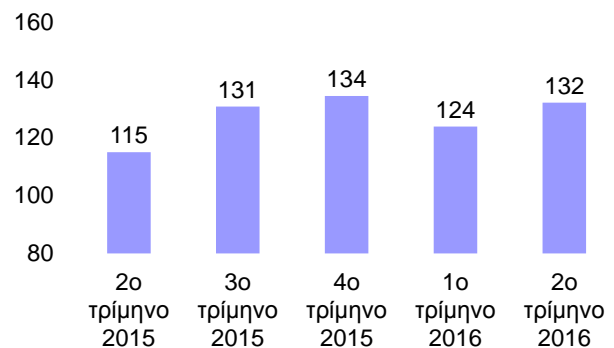

Ο δείκτης τρέχουσας οικονομικής κατάστασης (ΕΑΣΕ-CEO Current status Index) σημείωσε αύξηση και διαμορφώθηκε στις 114 μονάδες έναντι 103 το προηγούμενο τρίμηνο. Ο δείκτης προσδοκιών (ΕΑΣΕ-CEO Expectation Index) κινήθηκε ανοδικά στις 132 μονάδες έναντι 124 μονάδων του προηγούμενου τριμήνου.

ΕΑΣΕ/ICAP-CEO Current status Index

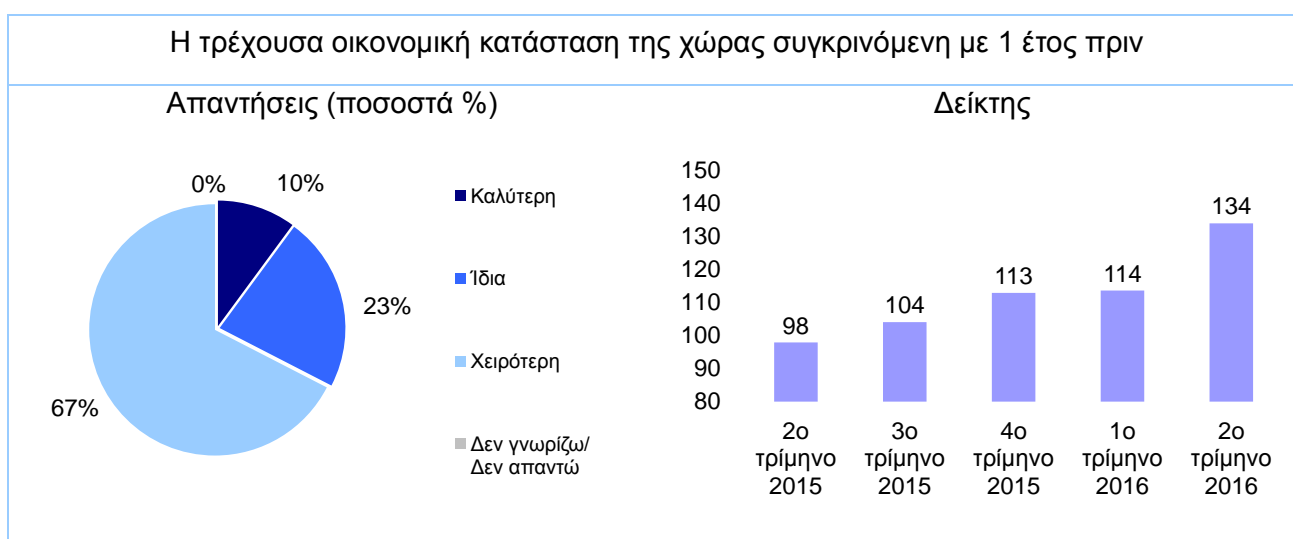

ΕΑΣΕ/ICAP-CEO Expectation Index

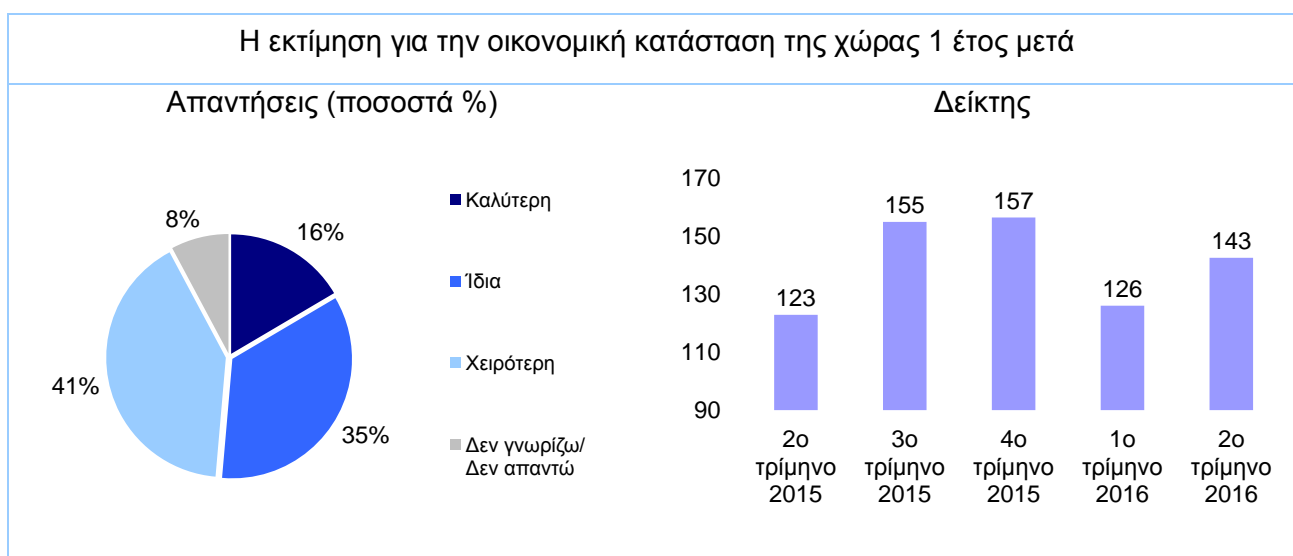

Τα αναλυτικά αποτελέσματα της έρευνας Ιουνίου 2016

Ο δείκτης τρέχουσας οικονομικής κατάστασης της χώρας σημείωσε αξιόλογη άνοδο και διαμορφώθηκε στις 134 μονάδες έναντι 114 το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που δηλώνουν ότι βελτιώθηκε η τρέχουσα οικονομική κατάσταση της χώρας, αυξήθηκε σε 10% έναντι 2% το προηγούμενο τρίμηνο, ενώ παράλληλα το ποσοστό αυτών που δηλώνουν ότι επιδεινώθηκε μειώθηκε σε 67% έναντι 80% το προηγούμενο τρίμηνο.

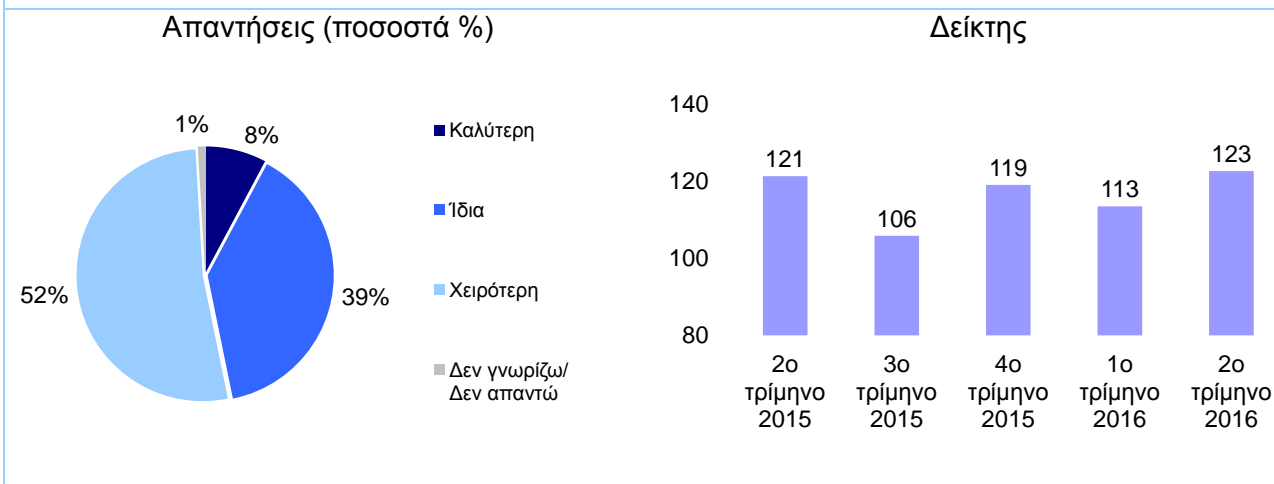

Ο δείκτης οικονομικής κατάστασης της χώρας ένα έτος μετά σημείωσε άνοδο στις 143 μονάδες έναντι 126 του προηγούμενου τριμήνου. Το ποσοστό των CEOs που εκτιμά ότι η οικονομική κατάσταση της χώρας θα είναι καλύτερη στο επόμενο έτος αυξήθηκε σε 16% έναντι 10% το προηγούμενο τρίμηνο.

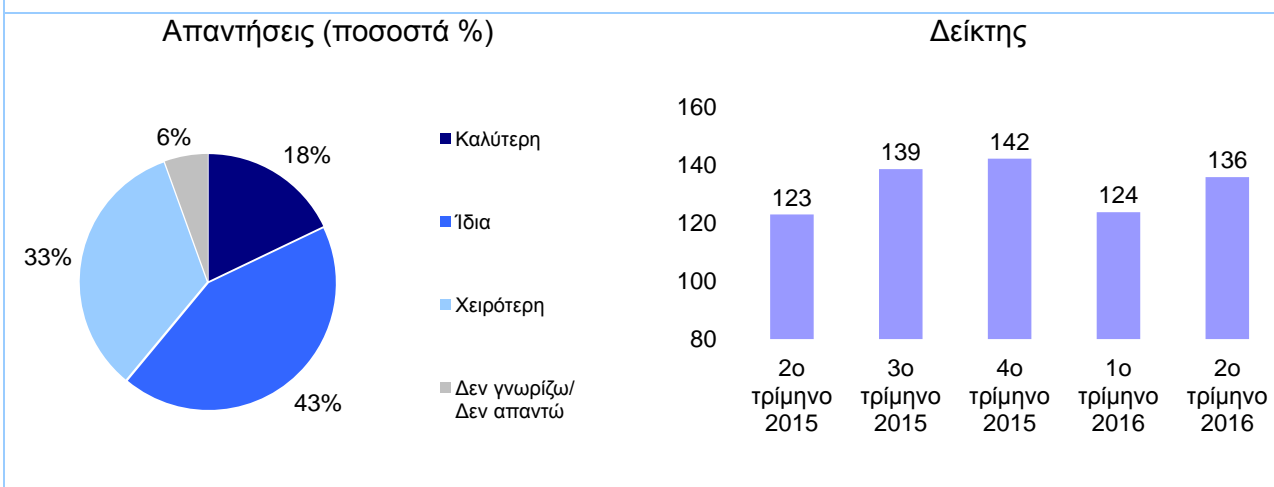
Ο δείκτης της τρέχουσας οικονομικής κατάστασης του κλάδου στον οποίο δραστηριοποιούνται οι επιχειρήσεις βελτιώθηκε στις 123 μονάδες έναντι 113 το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που δηλώνουν ότι η τρέχουσα κατάσταση του κλάδου τους είναι καλύτερη σε σχέση με 1 έτος πριν αυξήθηκε σε 8%, έναντι 3% το προηγούμενο τρίμηνο.

Η τρέχουσα οικονομική κατάσταση του κλάδου δραστηριοποίησης σε σχέση με 1 έτος πριν

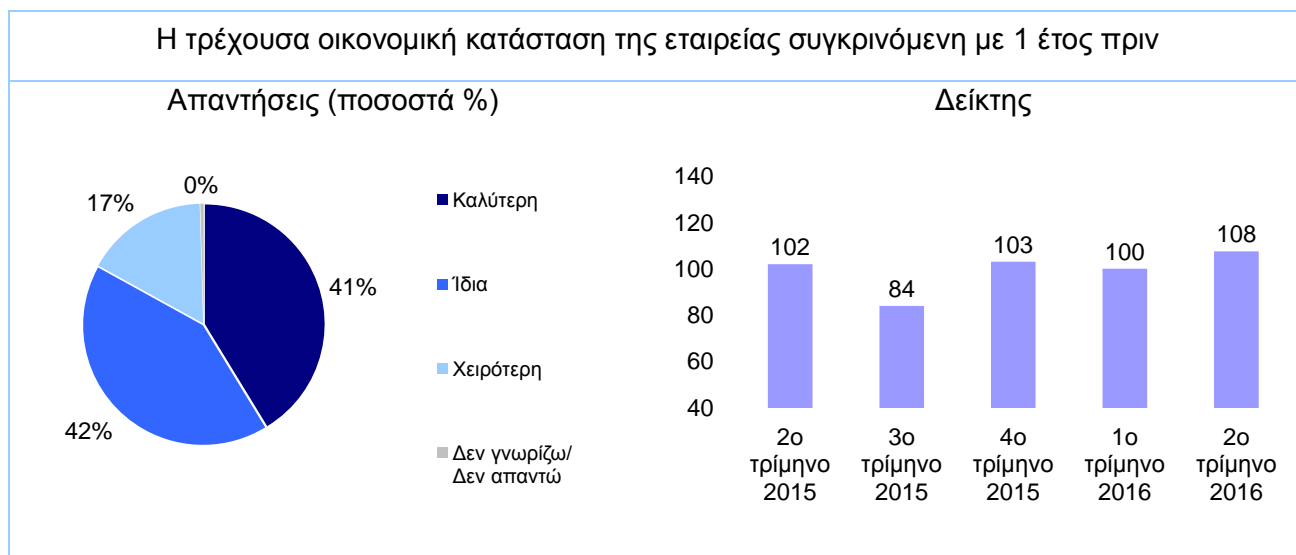

Ο δείκτης προσδοκιών για την οικονομική κατάσταση του κλάδου δραστηριοποίησης σημείωσε άνοδο στις 136 μονάδες έναντι 124 το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που θεωρούν ότι σε ένα χρόνο οι κλάδοι που δραστηριοποιούνται θα είναι σε καλύτερη οικονομική κατάσταση σε σχέση με την τωρινή διαμορφώθηκε σε 18% (έναντι 12% το προηγούμενο τρίμηνο), ποσοστό που αυξάνεται σε 26% για τους CEOs των επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών.

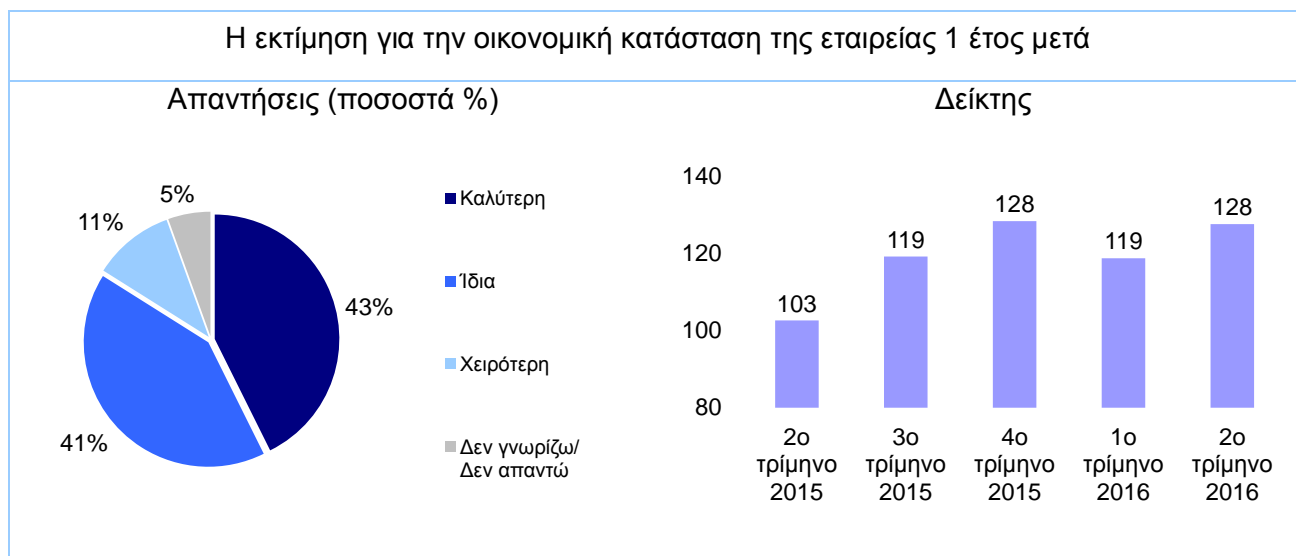
Η εκτίμηση για την οικονομική κατάσταση του κλάδου δραστηριοποίησης 1 έτος μετά

Ο δείκτης τρέχουσας οικονομικής κατάστασης των εταιρειών παρουσίασε άνοδο στις 108 μονάδες έναντι 100 μονάδων το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που δηλώνουν ότι η τρέχουσα οικονομική κατάσταση των εταιρειών τους είναι καλύτερη σε σχέση με ένα έτος πριν, διαμορφώθηκε σε 41% ποσοστό που αυξάνεται σε 48% για τους CEOs των υπηρεσιών και σε 54% για τους CEOs των πολύ μεγάλων επιχειρήσεων.

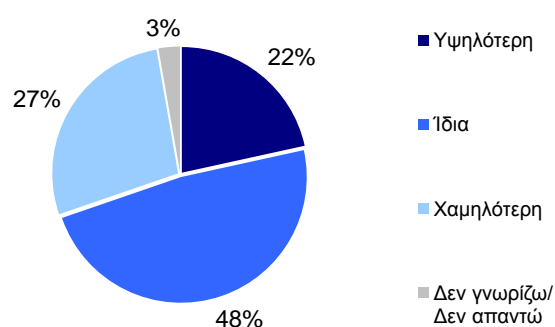
Ο δείκτης προσδοκιών των CEOs για την οικονομική κατάσταση της εταιρείας τους το επόμενο έτος σημείωσε αύξηση στις 128 μονάδες έναντι 119 το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που προσδοκεί βελτίωση ανήλθε σε 43%, ενώ πιο αισιόδοξοι εμφανίζονται οι CEOs των πολύ μεγάλων επιχειρήσεων σε ποσοστό 51% και των επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών σε ποσοστό 48%.

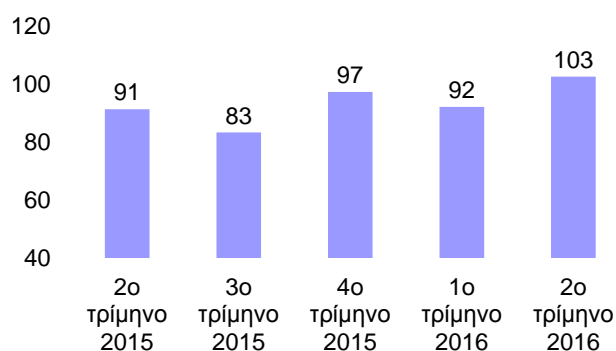
Ο δείκτης τρεχουσών δαπανών για επενδύσεις παγίου κεφαλαίου παρουσίασε βελτίωση στις 103 μονάδες έναντι 92 το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που δηλώνουν ότι η τρέχουσα επενδυτική δαπάνη των επιχειρήσεων που διοικούν είναι υψηλότερη σε σχέση με το προηγούμενο έτος διαμορφώθηκε σε 22%, το οποίο αυξάνεται σε 27% για τους CEOs των πολύ μεγάλων επιχειρήσεων.

Η τρέχουσα δαπάνη για επενδύσεις παγίου κεφαλαίου της εταιρείας σε σχέση με 1 έτος πριν

Απαντήσεις (ποσοστά %)

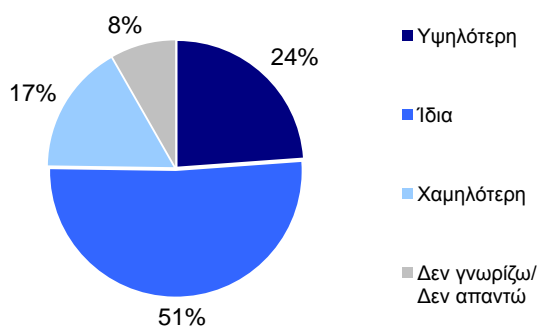
Δείκτης

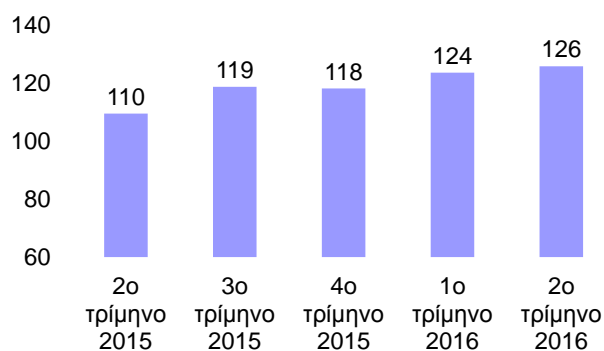
Ο δείκτης επενδυτικών προσδοκιών σημείωσε μικρή άνοδο στις 126 μονάδες έναντι 124 το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που δηλώνουν ότι οι επενδυτική δαπάνη στις επιχειρήσεις που διοικούν θα είναι υψηλότερη κατά τον επόμενο χρόνο, ανήλθε σε 24%, το οποίο αυξάνεται σε 44% για τους CEOs των πολύ μεγάλων επιχειρήσεων.

Η εκτίμηση για την δαπάνη επενδύσεων παγίου κεφαλαίου της εταιρείας 1 έτος μετά

Απαντήσεις (ποσοστά %)

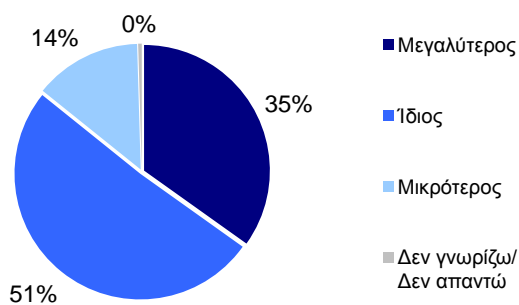
Δείκτης

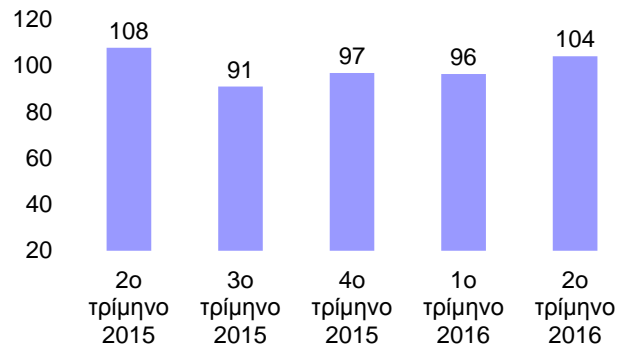
Ο δείκτης τρέχουσας απασχόλησης σημείωσε άνοδο στις 104 μονάδες έναντι 96 το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που δηλώνουν ότι ο αριθμός των εργαζομένων στις επιχειρήσεις που διοικούν είναι αυξημένος σε σύγκριση με ένα έτος πριν, ανήλθε σε 35%, ενώ για τις πολύ μεγάλες επιχειρήσεις το ποσοστό αυξάνεται σε 46%.

Ο αριθμός εργαζομένων της εταιρείας συγκρινόμενος με 1 έτος πριν

Απαντήσεις (ποσοστά %)

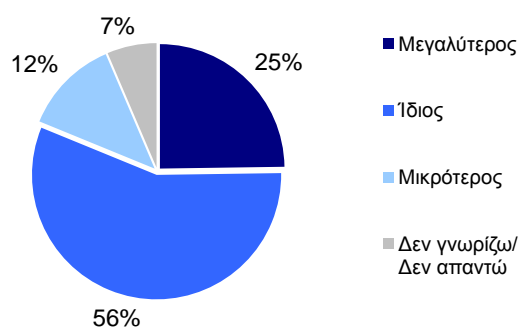
Δείκτης

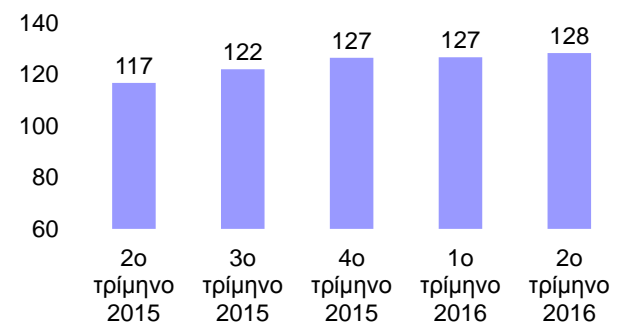
Ο δείκτης προσδοκιών απασχόλησης σημείωσε οριακή άνοδο έναντι του προηγούμενου τριμήνου στις 128 μονάδες. Το 25% των CEOs δηλώνουν ότι η απασχόληση στις εταιρείες που διοικούν θα είναι αυξημένη 1 έτος μετά, ποσοστό που αυξάνεται σε 37% για τους CEOs των πολύ μεγάλων επιχειρήσεων.

Ο αριθμός εργαζομένων της εταιρείας 1 έτος μετά

Απαντήσεις (ποσοστά %)

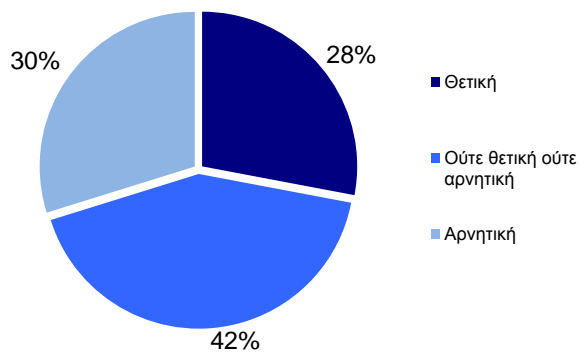
Δείκτης

Εκτός των βασικών ερωτήσεων που υποβάλλονται κάθε τρίμηνο στους CEOs, ζητήθηκε επιπλέον

Ποιά κατά τη γνώμη σας θα είναι η επίδραση στην οικονομία από το νέο θεσμικό πλαίσιο για τη διαχείριση των απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις;

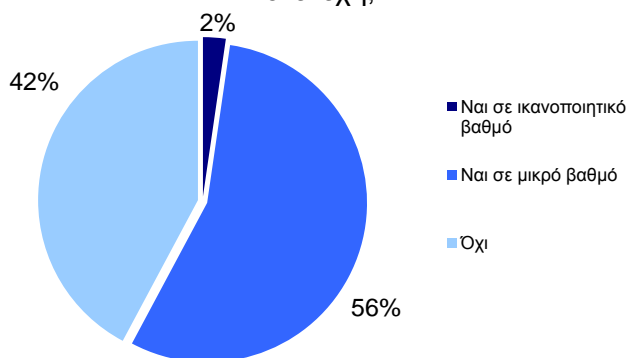

να εκφράσουν την άποψη τους για την επίδραση στην οικονομία από το νέο θεσμικό πλαίσιο για τη διαχείριση των απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις. Το 28% των CEOs συμφωνεί ότι η επίδραση στην οικονομία θα είναι θετική, μερίδιο που αυξάνεται σε 38% για τους CEOs των επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών. Παράλληλα το 30% των CEOs πιστεύει ότι η επίδραση θα είναι αρνητική, ποσοστό που αυξάνεται σε 35% μεταξύ των CEOs βιομηχανικών επιχειρήσεων. Το

υπόλοιπο 42% των CEOs θεωρεί ότι δεν θα έχει ούτε θετική αλλά ούτε και αρνητική επίδραση.

Ένας καθοριστικός παράγοντας για την οικονομική ανάπτυξη είναι η ζήτηση στην εγχώρια αγορά

πιστεύετε ότι στους επόμενους 18 μήνες θα δημιουργηθούν στην εγχώρια αγορά εργασίας νέες ευκαιρίες και ζήτηση για εξειδικευμένα στελέχη;

εργασίας για εξειδικευμένα στελέχη. Οι CEOs ερωτήθηκαν για το θέμα αυτό και σε ποσοστό 56%, που αυξάνεται σε 73% για τους CEOs πολύ μεγάλων επιχειρήσεων, δήλωσαν ότι στους επόμενους 18 μήνες θα δημιουργηθούν στην εγχώρια αγορά εργασίας νέες ευκαιρίες και ζήτηση για εξειδικευμένα στελέχη, αλλά σε μικρό βαθμό. Αντίθετα μόνο το 2% των CEOs πιστεύει ότι η ζήτηση εξειδικευμένων στελεχών θα είναι ικανοποιητική. Παράλληλα το 42% θεωρεί ότι στο επόμενο διάστημα δεν

θα δημιουργηθούν νέες ευκαιρίες και πρόσθετη ζήτηση.